

lesopafstand.nl

Gespreksleidraad onderwijslessen uit coronatijd

Kennisnet

PO RAAD

Inleiding bij de vragenlijst

Krijgen de ervaringen van de afgelopen periode wel of geen plek in de combinatie van onderwijs thuis en op school? Veel scholen willen dat graag met elkaar bespreken, nu ze de komende maanden hybride onderwijs gaan vormgeven. Voor de lange termijn kan het zelfs zo zijn dat de ervaringen van nu het onderwijs van de toekomst verrijken. Daarom hebben we een vragenlijst ontwikkeld.

De vragenlijst draagt bij aan een gestructureerde aanpak voor het met jouw team reflecteren op de ervaringen van het afstandslernen in de periode maart-mei. De lijst bestaat uit 4 onderwerpen die een nauwe relatie met elkaar hebben: focus, primair proces, vorm en volgen en sturing. De vragen zijn ontleend aan het denkmodel '[Dimensies van Onderwijs](#)' van [Machiel Karels](#) (Wij-leren.nl) dat start bij de waarom-vraag van onderwijs. Het model kan helpen bij het evaluatiegesprek, omdat iedere school zich op de schaal van leerstofgericht tot kindgericht kan plotten. Belangrijk is dat de dimensies (de verschillende kleurgebieden) allemaal aan elkaar gerelateerd zijn. Een keuze voor een bepaalde didactische aanpak heeft consequenties voor de toetsing, de manier waarop het onderwijs wordt gevolgd, en voor de aansturing en de kwaliteit van onderwijs.

Natuurlijk hoeft je de vragenlijst niet in zijn geheel te behandelen. Maak keuzes bij onderwerpen die bij jullie toch al ter discussie stonden, of waarvan jij denkt dat er in de komende tijd aandacht aan moet worden besteed. Het model zorgt er in ieder geval voor dat je een totaaloverzicht hebt van de dimensies van onderwijs: van ambitie naar uitvoering naar resultaat.

De opbouw langs het schema 'Dimensies van onderwijs' maakt zichtbaar dat keuzes in een veld consequenties hebben in alle andere velden.

Kies met het team enkele onderwerpen uit de vragenlijst en voer daarover het gesprek. Trek hiervoor ruim de tijd uit, naar schatting een paar uur.

Probeer inventariserende vragen, en vragen over de manier waarop de afgelopen periode werd ervaren, uit elkaar te houden. Focus bijvoorbeeld eerst op de inventarisatie en vervolgens op de waardering.

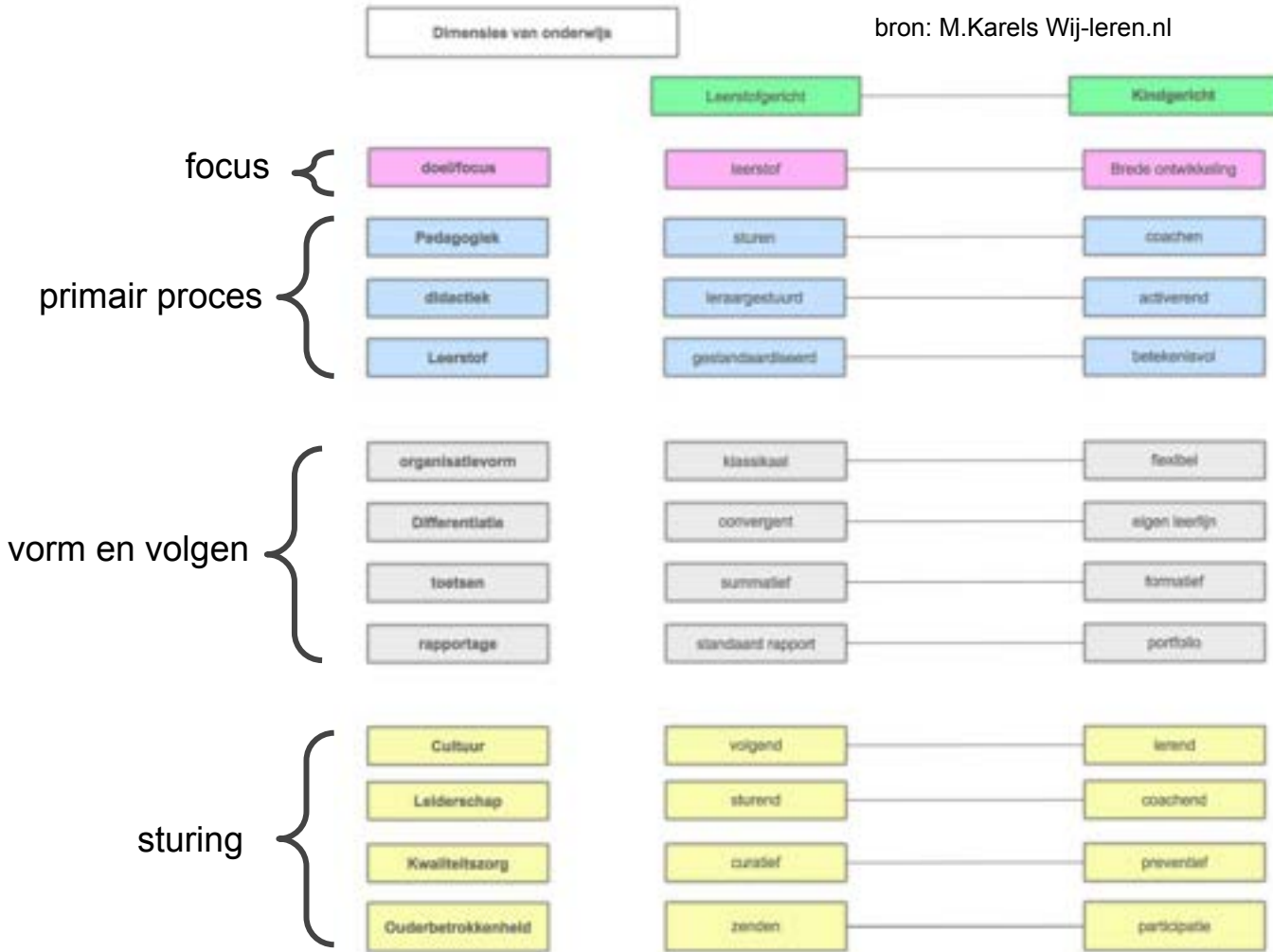
De vragen zijn niet allemaal op de leraar of op het management gericht. De ene vraag leent zich voor beantwoording door een leraar, de andere niet. Ga hier flexibel mee om; het is een teamgesprek. Leg dus de ervaring en overdenkingen vast van degene die ze heeft.

Wil je een studiedag organiseren over onderwijslessen uit de coronatijd? Machiel Karels geeft op [wij-leren.nl](https://www.wij-leren.nl) [een voorbeeld](#) ter inspiratie.

Heb je nog aanvullingen? We horen het graag. Je kunt je suggesties achterlaten via [ons loket](#).

Deze tabel biedt ondersteuning bij het evalueren van de coronacrisis en het bespreken van de komende periode van hybride onderwijs.

- Welke verandering en mogelijk verschuiving heeft plaatsgevonden door het hybride leren? Naar welke kant?
- Wat willen we daarvan behouden? En wat niet?
- Hoe passen deze wijzigingen bij onze leerlingen? Wat levert dit de leerlingen op?
- Wat vraagt dit van school? Welke consequenties hebben deze wijzigingen op de andere aspecten uit de tabel 'Dimensies van onderwijs'?

Focus

Tijdens het opstellen van een visie bepaal je een doel/focus van het onderwijs op basis van de waarden die centraal staan. Het opstellen van een visie is een langdurig traject. Als het goed is heb je als school en als bestuur al een eigen visie op onderwijs (inclusief ict) opgesteld. Het is belangrijk deze visie als uitgangspunt te houden en te kijken in hoeverre deze nog passend is na de ervaringen in de afgelopen periode.

De vragen hieronder kun je aan het eind van de vragenlijst gebruiken om tot grotere conclusies te komen.

Welke inzichten heeft deze situatie ons opgeleverd in de doelen die we met leerlingen willen bereiken en in de wijze waarop we dat vormgeven?

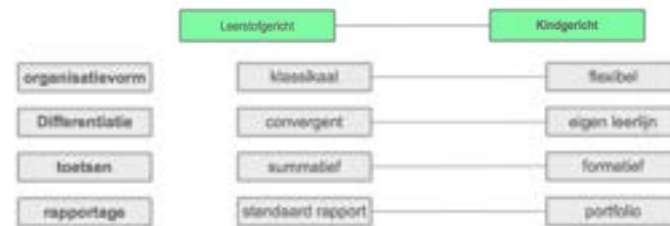
- Welke kennis, houding en vaardigheden vinden we dat leerlingen echt moeten hebben aan het einde van hun schoolloopbaan? Hoe heeft het afstandsonderwijs onze visie hierop beïnvloed?
- In hoeverre hebben wij de gemaakte keuzes in de afgelopen periode afgewogen tegen de visie?
- Leiden de nieuwe ervaringen tot een heroverweging van de inzet van ict zoals geformuleerd in de opgestelde visie? Denk hierbij aan de inzet van digitale leermiddelen, devices en infrastructuur.
- Zien we kansen om op basis van de nieuwe ervaringen de opgestelde visie bij te stellen? En op basis van welke waarden doen we dat?

Primair proces

Inventariseren	Waarden
<p>Pedagogiek Hoe worden de leerlingen momenteel begeleid in de combinatie digitaal-fysiek? Hebben zich incidenten voorgedaan? (pesten, niet inloggen) Welke pedagogische interventies blijken nodig om digitaal sociale veiligheid te waarborgen?</p>	<p>Pedagogiek Hoe ervaren de leerlingen de begeleiding? Hoe dragen de veranderingen bij aan de relatie, de autonomie en het competentiegevoel van de leerlingen? Hoe draagt/dragen verandering(en) bij aan de sociale veiligheid, online en fysiek? Hoe worden leerlingen in de nieuwe situatie allemaal gezien, rekening houdend met hun behoefte? Hoe ervaren de leerlingen deze veranderingen zelf?</p>
<p>Didactiek Wat voor lesopzet gebruiken we? Welke nieuwe interventies of werkvormen kiezen we? Hebben we dingen stopgezet/veranderd? Wat doen we om afleiding in te dammen? Hoe gaan de leerlingen om met de huidige situatie? In welke lesfase heeft verandering plaatsgevonden sinds de crisis?</p>	<p>Didactiek Welke interventies komen het best uit de verf? Wat willen we zeker blijven doen? Waarom? Hoe zijn de taakgerichtheid en betrokkenheid van de leerlingen veranderd? Is er een versterking van activerende werkvormen ontstaan? Is dit ondersteunend aan het kunnen geven van de juiste instructie en oefenstof?</p>
<p>Leerstof Welke leermiddelen gebruiken we bij het afstandsonderwijs? Digitaal/papier? Welk aanvullend lesmateriaal gebruiken we om specifieke onderwijsbehoeftes aan te pakken?</p>	<p>Leerstof Hoe kunnen digitale middelen ondersteunend zijn aan het behalen van de doelen? En waar is concreet materiaal wenselijk?</p>

Vorm en volgen

Inventariseren

Organisatie

Hoe is het afstandslernen nu georganiseerd?

Welk uitgangspunt hanteren we?

Worden alle leerlingen bereikt?

Welke applicaties gebruiken we? Welke applicaties zijn voor ons nieuw?

Hebben we dingen stopgezet/veranderd?

Differentiatie

Welke aanpakken hebben we gebruikt om bij afstandslernen te kunnen differentiëren?

Is er sprake van convergente of divergente differentiatie?

Zijn we meer gaan differentiëren of minder? En wat levert dit de leerlingen op?

Toetsen

Hoe hebben we inzicht in de voortgang van leerlingen en op welke manier leggen we die voortgang vast?

Hoe vinden gesprekken plaats met kinderen over hun ontwikkeling?

Hoe vinden toetsen en feedback plaats?

Op welke manier is de digitale toetsomgeving ingericht (gekoppeld aan veilig en betrouwbaar)?

Op welke manier gaan we om met de privacy van de leerling inzake programma, monitoring en fraude?

Rapportage

Op welke manier vindt rapportage plaats over de periode van (thuis) leren?

Welke rol spelen de leraar, leerling en ouder hierin?

Welke vormen van rapportage zijn toegepast?

Waarderen

Organisatie

Hoe is de balans tussen klassikale en flexibele organisatievormen?

Welke organisatievorm past het beste bij onze pedagogische en didactische doelen?

Wat gaat in het organiseren van onderwijs met technologie nu beter dan eerst?

Welke scholingsbehoefte/kennisbehoefte ontstaat er nu en wat voor middelen zijn daarvoor nodig?

Wat zijn kansen en risico's, belemmeringen en sterke punten?

Differentiatie

Hoe heeft de differentiatievorm bij hybride leren bijgedragen aan een passend aanbod aan de leerlingen?

Welke stappen moeten we nog zetten?

Is het nodig en mogelijk een ontwikkeling te maken van convergente differentiatie naar: een leerlijn per leerling?

Toetsen

Heeft digitaal toetsen een (meer)waarde gekregen en nemen we die ervaringen mee? (Denk hierbij aan gemak, werkdrukverlichting, learning analytics.)

In hoeverre krijgen formatief handelen en observeren een grotere rol?

Op welke manier geven toetsen antwoord op de vraag: doen we recht aan het leerpotentieel van deze leerling?

Rapportage

Wat is de waarde van een rapportage voor het onderwijs?

Is er ervaring opgedaan met leerlingen die zelf verantwoording afleggen over hun leerproces? En kan een portfolio hierin ondersteunen?

Sturing

Inventariseren

Leiderschap/cultuur

Hoe hebben we als team contact gehouden?

Welke formele en informele manieren van communicatie gebruiken we hierbij?

Hoe houd je als schoolleider of -bestuurder een vinger aan de pols over wat er bij mensen leeft?

Kwaliteitszorg

Hoe is het passend onderwijs in de afgelopen maanden georganiseerd?

Welke registratiesystemen gebruiken we? Hoe hebben management, mentoren en zorgcoördinatoren/ib-ers met elkaar gecommuniceerd?

Welke externe partijen (zoals jeugdzorg, huiswerkinstituten) betrekken we om de kwaliteit te helpen borgen?

Ouderbetrokkenheid

Hoe communiceren we met ouders?

Bereiken we alle ouders en leerlingen?

Hoe hebben we ouders betrokken bij het onderwijs tijdens de periode van les op afstand?

Welke rol hebben ouders, ouderraad en ouders in de MR gespeeld in de organisatie van onderwijs in deze periode?

Waarderen

Leiderschap/cultuur

Wat heeft deze crisissituatie mij opgeleverd voor mijn persoonlijke ontwikkeling en mijn functioneren als teamlid?

Wat werkt wel en wat werkt niet in de communicatie met elkaar?

Is de ervaring uit de afgelopen periode aanleiding om zaken centraler met elkaar aan te pakken, of juist niet?

Kwaliteitszorg

Welke leerlingen hebben we zien opbloeien, welke leerlingen hebben we zien worstelen, en wat zegt dat over onze aanpakken?

Welke elementen in de begeleiding van leerlingen zijn interessant om te behouden?

Zijn de registratiesystemen adequaat gebleken, of zijn er aanvullingen gedaan?

Welke externe partijen blijven we betrekken om de kwaliteit te helpen borgen?

Ouderbetrokkenheid

Hoe ervaren ouders de begeleiding?

Welke ervaringen uit de afgelopen periode zijn interessant om te behouden?

Hoe behouden we het intensieve contact met de ouders om echt te zorgen voor educatief partnerschap?

Wat kunnen wij leren van de betrokkenheid van ouders, ouderraad en ouders in de MR voor het beter inrichten van ons onderwijs voor onze leerlingen?

Afsluiting

Hopelijk kan deze gespreksleidraad helpen bij het inventariseren en op waarde schatten van alle ervaringen rond de afgelopen periode. Het is belangrijk deze antwoorden altijd af te wegen tegen de waarden die je school heeft bepaald en de (in het eerste onderwerp 'Focus') opgestelde visie met doel en focus. Eindig de sessie daarom met het eerste onderwerp en reflecteer opnieuw met elkaar op het doel/de focus.

De vragenlijst helpt je hopelijk bij het maken van een coherente visie. Het is daarbij van belang dat je de juiste inrichtingskeuzes maakt bij de vraagstukken waarin ict een rol speelt. Volgens het [Vier in balans-model](#) van Kennisnet is de inzet van ict in het onderwijs pas effectief als er een duidelijke koppeling is met de onderwijsvisie van scholen of besturen. De visie, de deskundigheid van medewerkers, de gebruikte inhoud en toepassingen en de infrastructuur moeten met elkaar verbonden zijn om ict echt goed voor het onderwijs te laten werken. De menselijke- en materiële randvoorwaarden moeten met elkaar in balans zijn om de vruchten van ict-gebruik te plukken.

Ongetwijfeld komen er uit de afgelopen periode nieuwe opleidingsvragen uit het team naar boven. Een uitgelezen kans om de ict-bekwaamheid in het team op peil te brengen met de eisen die hybride onderwijs gaat stellen. Meer informatie hierover kun je lezen in de '[Handreiking ict-bekwaamheid van de leraar](#)'.

Om te helpen bij het bepalen of de effecten van de veranderingen en beoogde acties passen bij je waarden als school is het '[Waardenkompas](#)' een nuttig hulpmiddel.